

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

SUSANNA TAMARO

MERGI UNDE
TE POARTĂ
INIMA

Traducere din limba italiană și note
DOINA CERNICA

Opicina, 16 noiembrie 1992

Ești plecată de două luni, și de două luni, în afara unei ilustrate prin care mă anunțai că ești încă în viață, nu mai am vești despre tine. În această dimineață, în grădină, m-am oprit îndelung în fața trandafirului tău. Cu toate că este toamnă târziu, purpuriul lui se profilează, solitar și arogant, pe restul vegetației de-acum stinse. Îți aduci aminte când l-am plantat? Aveai zece ani și citiseși de puțin timp *Micul prinț*. Ți-o dăruisem eu, ca premiu pentru că trecuseși clasa. Ai rămas vrăjită de poveste. Dintre toate personajele, preferații tăi erau trandafirul și vulpea. Nu-ți plăceau, în schimb, baobabul, șarpele, aviatorul și nici oamenii goi și îngâmfați care rătăceau așezați pe micuțele lor planete. Așa încât, într-o bună zi, în timp ce ne luam micul dejun, ai spus: „Vreau un trandafir“. La obiecția mea că aveam deja atâția, mi-ai răspuns: „Vreau unul care să fie numai al meu, vreau să-l îngrijesc,

să-l fac să crească mare“. Firește, în afară de trandafir, voiai și o vulpe. Cu șiretenia copiilor, puseseși dorința simplă înaintea celei aproape imposibile. Cum puteam să-ți refuz vulpea, după ce îți îngăduisem trandafirul? Asupra acestui punct am discutat mult și în cele din urmă am căzut de acord pentru un câine.

Înainte de a merge să-l luăm, nu ai închis ochii toată noaptea. La fiecare jumătate de oră, băteai la ușa mea și ziceai: „Nu pot să dorm“. Dimineață, la șapte, mâncaseși deja, erai îmbrăcată și spălată. Cu pardesiul alături, mă așteptai așezată în fotoliu. La opt și jumătate ne aflam în fața intrării la adăpostul pentru câini: era încă închis. Tu, privind printre gratii, spuneai: „Cum să știu care este, cu adevărat, al meu?“ Exista în glasul tău o mare neliniște. Eu te linișteam: „Nu-ți face griji“, ziceam, „gândește-te cum micul prinț a îmblânzit vulpea“. Ne-am întors acolo trei zile la rând. Înăuntru erau peste două sute de câini, iar tu voiai să-i vezi pe toți. Te opreai în fața fiecărei cuști, stăteai nemișcată și pierdută într-o aparentă nepăsare. În acest timp, câinii, cu toții, se aruncau în împletitura de sârmă, lătrau, făceau salturi, încercând să-i smulgă ochiurile. Responsabila era cu noi. Luându-te drept o fetiță ca toate celelalte, ca să te convingă, îți arăta exemplarele cele mai frumoase: „Privește

cockerul acela!”, îți spunea. Sau: „Ce părere ai de această Lassie?” În loc de răspuns scoteai un soi de mormăit și mergeai înainte fără să o ascuți.

Pe Buck l-am întâlnit în cea de-a treia zi a acelei *via crucis*. Stătea într-una din boxele din spate, acelea în care erau plasați câinii convalescenți. Când am ajuns în fața zăbrelelor, în loc să ne alege în întâmpinare împreună cu toți ceilalți, a rămas nemișcat, fără să-și ridice măcar capul. „Acela!”, ai exclamat, arătându-l cu degetul. „Vreau câinele acela!” Îți aduci aminte chipul năucit al femeii? Nu reușea să priceapă cum de voiai să intri în stăpânirea acelei potăi oribile. Da, pentru că Buck era scund de statură, dar în piticenia sa însuma aproape toate rasele lumii. Capul de lup, urechile moi și pleoștite de câine de vânătoare, labele avântate ale unui baset, coada spumoasă de fox și blana brun-roșcată a unui doberman. Când am mers la birouri să semnăm hârtiile, funcționara ne-a spus povestea lui. Fusese aruncat dintr-o mașină în goană, la începutul verii. În cădere, se rănise grav și, din această cauză, una din labele de la spate îi atârna ca moartă.

Buck este acum lângă mine. În vreme ce scriu, suspină din când în când și își apropie vârful nasului de piciorul meu. Botul și urechile i-au devenit de-acum albe, iar pe ochi i s-a așezat de

câtva timp ceața aceea, care dintotdeauna se așază pe ochii câinilor bătrâni. Mă tulbură să-l privesc. E ca și cum aici, alături, ar fi o parte din tine, partea pe care o iubesc mai mult, aceea care, cu atâția ani în urmă, între cei două sute de ocupanți ai refugiului, a știut să-l aleagă pe cel mai nefericit și mai urât.

În aceste luni, rătăcind prin singurătatea casei, anii de neînțelegeri și de mâhniri ai conviețuirii noastre s-au șters. Amintirile care mă înconjoară sunt cele despre tine fetiță, făptură vulnerabilă și pierdută. Ea este cea căreia îi scriu, și nu persoanei sigure de ea și arogante din ultimul timp. Trandafirul mi-a dat ideea. Azi-dimineață, când am trecut pe lângă el, mi-a spus: „Ia o hârtie și scrie-i o scrisoare!“ Știu că, în momentul plecării, ne-am înțeles să nu ne scriem și, cu inima strânsă, respect pactul. Aceste rânduri nu-și vor lua niciodată zborul ca să te ajungă în America. Dacă nu voi mai fi eu la întoarcerea ta, vor fi ele aici, ca să te aștepte. De ce spun asta? Fiindcă – nu-i de atunci nici o lună – pentru întâia oară în viață am fost bolnavă. Așa încât acum știu că între toate lucrurile posibile există și acesta: în șase sau șapte luni aș putea să nu mai fiu aici și să-ți deschid ușa, îmbrățișându-te. Cândva, o prietenă îmi zicea că la persoanele care nu au suferit niciodată de

nimic, când vine, boala se manifestă imediat și violent. Mie, uneia, chiar așa mi s-a întâmplat: într-o dimineață, în vreme ce udam trandafirul, pe neașteptate cineva a stins lumina. Dacă soția domnului Razman nu m-ar fi văzut prin împrejurirea ce separă grădinile noastre, aproape sigur la ora asta ai fi fost orfană. Orfană? Așa se spune când moare o bunică? Nu sunt chiar sigură. Poate că bunicii sunt atât de neluați în seamă, încât momentul pierderii lor e lipsit de semnificație. De bunici nu ești nici orfan, nici văduv. În mod firesc, îi părăsești pe drum tot așa cum, din neatenție, uiți o umbrelă.

Când m-am trezit în spital, nu-mi aminteam absolut nimic. Cu ochii încă închiși, aveam senzația că îmi crescuseră două mustăți lungi și subțiri, mustăți de pisică. Dar de cum i-am deschis, mi-am dat seama că era vorba de două tubulețe de plastic; îmi ieșeau din nas și coborau de-a lungul buzelor. În jurul meu nu erau decât aparate ciudate. După câteva zile am fost mutată într-o cameră normală, în care se mai aflau alte două persoane. În vreme ce eram acolo, într-o după-amiază au venit la mine domnul Razman cu soția. „Sunteți încă în viață“, mi-a spus, „datorită câinelui dumneavoastră care lătra ca un nebun.“

Când începusem de-acum să mă ridic, a intrat în încăpere un medic tânăr, pe care îl mai văzusem și altă dată în timpul vizitelor. A luat un scaun și s-a așezat lângă patul meu. „Dat fiind că nu aveți rude care să vă poarte de grijă și să decidă pentru dumneavoastră“, a zis, „va trebui să vă vorbesc fără intermediari și sincer.“ Vorbea și, în vreme ce vorbea, mai mult decât să-l ascult, îl priveam. Avea buzele subțiri și, cum știi, mie niciodată nu mi-au plăcut persoanele cu buze subțiri. Dacă stăteai să-l ascuți, starea sănătății mele era atât de gravă, că nu-mi îngăduia să mă întorc acasă. Mi-a numit două sau trei cămine cu asistență medicală, unde m-aș fi putut duce să trăiesc. Din expresia feței mele trebuie să fi înțeles ceva, pentru că imediat a adăugat: „Nu vă imaginați azilul de altădată, acum totul e altfel, au odăi luminoase și grădini mari în jur, unde ați putea să vă plimbați“. „Doctore“, i-am spus atunci, „ați auzit de eschimoși?“ „Sigur că am auzit“, a răspuns el ridicându-se. „Vedeți, eu vreau să mor ca ei.“ Și dat fiind că nu părea să priceapă, am mai zis: „Aș prefera să cad cu fața în jos, între dovleceii din grădina mea, decât să trăiesc încă un an ținută la pat, într-o cameră cu pereții albi“. În acel moment, el era deja în ușă. Zâmbea cu răutate. „Atâția zic așa“, a spus

Înainte să dispară, „dar în ultima clipă aleargă cu toții aici să fie tratați și tremură ca frunzele.“

Trei zile după aceea, am semnat un document ridicol în care declaram că, dacă din întâmplare aș muri, responsabilitatea ar fi a mea și numai a mea. Am încredințat-o unei tinere infirmiere cu un cap micuț și cu doi cercei enormi de aur și pe urmă, cu puținele mele lucruri adunate într-o punguță de plastic, m-am îndreptat spre stația de taxi.

De cum m-a văzut apărând la intrare, Buck a început să alerge în cerc ca un nebun. Apoi, pentru ca să-și manifeste fericirea, a devastat lătrând două sau trei răzoare. De data aceasta, n-am avut inimă să-l cert. Când a venit lângă mine, cu nasul murdar de pământ, i-am spus: „Ai văzut, bătrânelul meu? Suntem din nou împreună“. Și l-am scărpinat după urechi.

În zilele următoare, am făcut puțin sau nimic. După accident, partea stângă a corpului nu mai răspunde ca altădată la comenzile mele. Mâna, mai ales, a devenit foarte înceată. Și cum mă înfurie ca ea să mă învingă, fac totul ca să o folosesc mai mult decât pe cealaltă. Mi-am legat o fundiță roz la încheietură, ca să-mi aduc aminte, de câte ori este nevoie să iau un lucru, să folosesc stânga, nu dreapta. Cât timp corpul îți funcționează, nu-ți dai seama ce mare dușman poate

să-ți fie; dacă cedezi din voința de a-l înfrunța, chiar și numai pentru o clipă, ești pierdut.

În orice caz, dată fiind autonomia mea redusă, i-am încredințat un rând de chei soției lui Walter. Ea este cea care trece în fiecare zi să mă vadă și îmi aduce tot ce am nevoie.

Învârtindu-mă între casă și grădină, gândul la tine a devenit insistent, o adevărată obsesie. De mai multe ori am ajuns până la telefon și l-am ridicat cu intenția de a-ți trimite o telegramă. De fiecare dată, însă, de cum îmi răspundea centrala, hotăram să n-o fac. Seara, stând în fotoliu – în fața mea, pustietatea și, în jur, tăcerea – mă întrebam cum ar fi fost mai bine. Bineînțeles, cum ar fi fost mai bine pentru tine, nu pentru mine. Cu siguranță, pentru mine ar fi fost cu mult mai frumos să mă duc avându-te lângă mine. Sunt convinsă că, dacă ți-aș fi spus de boala mea, ți-ai fi întrerupt șederea în America și-ai fi alergat aici. Și pe urmă? Pe urmă, poate, aș fi trăit încă vreo trei sau patru ani, poate în scaun cu rotile, poate imbecilizată, iar tu, din datorie, m-ai fi îngrijit. Ai fi făcut-o cu devotament, însă, cu vremea, devotamentul acesta s-ar fi preschimbat în furie, în ură. Ură, pentru că anii ar fi trecut și ți-ai fi irosit tinerețea. Pentru că dragostea mea, cu efect de bumerang, ți-ar fi împins viața într-o fundătură. Așa zicea

În lăuntru meu glasul care nu voia să-ți telefonez. Dar abia hotărâam că acesta avea dreptate, că imediat apărea în mintea mea un glas contrar. Cum te-ai fi simțit, mă întrebam, dacă în momentul în care ai fi deschis ușa, în loc să ne găsești pe mine și pe Buck, bucuroși, ai fi găsit casa goală, pustie de timp? Există ceva mai cumplit decât o întoarcere care nu reușește să se împlinească? Dacă ți-ar fi ajuns acolo, departe, o telegramă cu vestea dispariției mele, nu te-ai fi gândit, poate, la un soi de trădare? La o pedeapsă? Dat fiind că în ultimele luni ai fost urâcioasă cu mine, te pedepseam, plecând fără să te previn. Aceasta ar fi fost nu un bumerang, ci o genune, și cred că-i cu neputință să supraviețuiești unui astfel de lucru. Ceea ce trebuia să-i spui ființei iubite rămâne pe vecie în tine. Ea se află acolo, sub pământ, și nu mai poți s-o privești în ochi, să o îmbrățișezi, să-i spui ceea ce nu i-ai spus încă.

Zilele treceau, și nu luam o hotărâre. Apoi, în această dimineață, sugestia trandafirului. Scrie-i o scrisoare, un micuț jurnal al zilelor tale, care să continue să-i țină companie. Așa încât, iată-mă aici, în bucătărie, cu un vechi caiet de-al tău în față, mușcând tocul ca un copil aflat în dificultate cu lecțiile. Un testament? Nu chiar, mai curând ceva care să te însoțească în ani, ceva ce

ai putea citi de fiecare dată când ai să simți nevoia să mă ai aproape. Nu te teme, nu vreau nici să-ți țin predici, nici să te întristez, ci numai să mai stăm puțin de vorbă, cu intimitatea care ne lega odată și pe care am pierdut-o în ultimii ani. Pentru că am trăit mult și am lăsat în urmă atâta lume, știu de-acum că morții apasă nu atât prin absență, cât prin ceea ce – între ei și noi – nu a fost spus.

Vezi, mi s-a întâmplat să fac pe mama, pentru tine, mai târziu, la o vârstă la care, de obicei, nu ești decât bunică. Aceasta a avut mai multe avantaje. Avantaje pentru tine, pentru că o bunică-mamă e întotdeauna mai atentă și mai înțelegătoare decât o mamă-mamă, și avantaje pentru mine, fiindcă în loc să mă ramolesc o dată cu cele din generația mea, între o canastă și o după-amiază la club, am fost antrenată din nou, cu putere, în fluxul vieții. Însă, la un anumit punct, ceva s-a rupt. Vina nu a fost nici a mea, nici a ta, ci doar a legilor naturii.

Copilăria și bătrânețea se aseamănă. În ambele cazuri, din motive diferite, ești mai degrabă lipsit de apărare și nu poți – sau nu mai poți – să participi la viața activă, și asta îți permite să trăiești cu o sensibilitate în afara schemelor, deschisă. Adolescența e timpul în care începe să se formeze în jurul nostru o platoșă invizibilă.